

คู่มือ ประโยค ป.๕.๓ “อรรถกถาธรรมบท ภาค ๕ แปลโดย พญัญชนะ” เล่มนี้ แปลมาจากอรรถกถาธรรมบท ภาษาบาลี ภาค ๕ ซึ่งเป็นผลงานของพระพุทธโฆษาจารย์ นักปราชญ์ชาวอินเดีย ผู้มีชื่อเสียง กึกก้อง เดินทางไปสิงหล (เกาะลังกา) เพื่อแปลพระไตรปิฎกและอรรถกถาจากภาษาสิงหลเป็นภาษาบาลี เมื่อ พ.ศ.๙๕๖ เป็นสำนวนการแปลอรรถกถา ซึ่งเป็นหลักสูตรวิชาแปลมคธเป็นไทย ชั้นประโยค ป.๕.๓ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ศึกษาเนื้อหาหรือเรื่องราว จำนวน ๓ วรรค คือ

ปาปวรรค หมวดว่าด้วยบาป มุ่งเน้นให้รู้จักบุญและบาป รวมทั้งผลของบุญและบาปว่ามีความแตกต่างกัน ให้พยายามรีบเร่งทำบุญและเว้นบาป บุญต้องหอบ บาปต้องละ ถ้าทำบุญช้า บาปมักจะเข้ามาแทนที่

ทัณทวรรค หมวดว่าด้วยอาชญา มุ่งเน้นเกี่ยวกับการลงทัณฑ์ คือการใช้กำลังทำร้าย เช่นฆ่าหรือเบียดเบียนผู้อื่น ให้ได้รับความเดือดร้อน หรือพูดวาจาหยาบคายให้ร้ายป้ายสี มุ่งหมายให้เห็นว่า สัตว์ทั้งหลายรักสุขเกลียดทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น ไม่ควรเบียดเบียนกัน ผู้ที่เบียดเบียนผู้อื่น จะได้รับโทษต่างๆ เช่น ได้รับทุกขเวทนาอย่างแรงกล้า เสื่อมทรัพย์ ถูกทำร้าย มุ่งหมายให้เว้นการลงทัณฑ์ให้อยู่เหมือนพราหมณ์(ผู้ลอยบาป) สมณะ(ผู้สงบ) ภิกษุ(ผู้ทำลายกิเลส)

ชราวรรค หมวดว่าด้วยชรา มุ่งเน้นเกี่ยวกับความชรา คือ ความแก่ ความทรุดโทรม ซึ่งเป็นเสมือนไฟเผาผลาญชีวิตสรรพสัตว์อยู่เป็นนิตย์ ความแก่ชรา นี้ แม้จะเป็นความจริงด้านหนึ่งของชีวิต แต่ก็ไม่ใช่ที่น่าปรารถนาของมนุษย์ไม่ว่าหญิงหรือชาย หากสอนเรื่องนี้ด้วยวิธีการธรรมดา อาจไม่เป็นที่พอใจของผู้ฟัง และไม่เกิด

ประโยชน์มากนัก มุ่งหมายให้ใช้วิธีการสอนต่างๆ กัน เช่น ทรงสอนอุตตราริกษุณีผู้มีอายุ ๑๒๐ ปีว่า “ร่างกายนี้แก่หง่อมแล้วเป็นที่อาศัยของโรค แตกทำลายง่าย ร่างกายอันเนาเปื่อยผุพังนี้ จักแตกสลายทำลายไป เพราะชีวิตสั้นสุดลงที่ความตาย” ผลจากพระดำรัสนี้ ทำให้อุตตราริกษุณี บรรลุเป็นพระโสดาบัน อันธรรมดาว่า แม้ชีวิตจะต้องแก่ชราไป ตามกาลเวลา ถ้ารู้จักแสวงหาปัญญา และไม่ประมาท ไม่มัวเมาอยู่ในโลก ก็เป็นการแก่อย่างมีคุณค่า ไม่แก่เปล่า

คู่มือ ประโยค ป.ธ.๓ “อรรถกถาธรรมบท ภาค ๕ แปลโดย พญัญชนะ” เล่มนี้ แปลโดยคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กล่าวถึงเนื้อหาหรือเรื่องราวปาปวรรค หมวดว่าด้วยบาป มีจำนวน ๑๒ เรื่อง ๑๖ คาถา ในวรรคนี้ มุ่งเน้นถึงบาป คำว่า บาป หมายถึงกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต หรืออกุศลจิต พระผู้มีพระภาคตรัสสอนให้เห็นโทษของการทำบาป คือความทุกข์ และให้ละเว้นหลีกเลี่ยงจากบาป ดุจคนรักชีวิตหลีกเลี่ยงยาพิษได้ ให้เห็นอานิสงส์คือความสุขที่เกิดจากการสั่งสมบุญ คือกายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริต และการให้ทาน การบำเพ็ญวัตรมีอุปชฌายวัตร เป็นต้น ใ้รับทำบุญเพราะถ้าทำบุญซ้ำ ใจจะยินดีในบาป คนทำบาปย่อมได้รับผลของบาปมีอาจจะหลีกเลี่ยงหนีพ้นไปได้ ดุจเดียวกับความตายที่ไม่อาจจะพ้นไปได้ ฉะนั้น กล่าวถึงเนื้อหาหรือเรื่องราวทณพวรรค หมวดว่าด้วยอาชญา มีจำนวน ๑๑ เรื่อง ๑๗ คาถา ในวรรคนี้ มุ่งเน้นการลงทัณฑ์ คำว่า ลงทัณฑ์ คือ การใช้กำลังทำร้าย เช่นฆ่า หรือเบียดเบียนบุคคลอื่น หรือสัตว์อื่นให้ได้รับความเดือดร้อนโดยการใช้ท่อนไม้ ก้อนดิน และวาจาที่ หยาบคายให้ร้าย ป้ายสี ทรง

แสดงว่า ความเดือดร้อน ความทุกข์ ไม่มีใครต้องการ สัตว์ทั้งหลาย
ย่อมกลัวความทุกข์ ความเดือดร้อน จะมีก็แต่พระชินาสพเท่านั้นที่
ปราศจากความกลัว เมื่อรู้อย่างนี้ จึงไม่ควรเบียดเบียนสัตว์อื่น และ
ไม่ควรให้ใครเบียดเบียน เพราะผู้เบียดเบียนผู้อื่นย่อมได้รับโทษ
อย่าง ๑ ใน ๑๐ อย่าง คือมี ทุกขเวทนาอย่างแรงกล้า เป็นต้น
นอกจากนี้ยังทรงแสดงให้เข้าถึงความเป็นพราหมณ์ (ผู้ลอยบาป)
ความเป็นสมณะ (ผู้ระงับบาป) ความเป็นภิกษุ (ผู้ทำลายกิเลสได้)
โดยการป้องกันอกุศลวิตกด้วยความมีหิริและสังเวชธรรม คือ
สโหดตปฺปญฺญาน (ญฺญานที่มีโอตตปฺปะ) เฝียบพร้อมด้วยวิชชาและ
จรณะ มีสติมั่นคง เป็นเหตุให้ถึงความสิ้นไปแห่งวัฏฏทุกข์ และ
กล่าวถึงเนื้อหาหรือเรื่องราววรรค หมวดว่าด้วยชรา มีจำนวน ๙
เรื่อง ๑๑ คาถา ในวรรคนี้ มุ่งเน้นความชรา คำว่า ชรา หมายถึง
ความแก่ ความทรุดโทรม จัดเป็นกองหนึ่งในไฟ ๑๑ กองที่แผดเผา
สรรพสัตว์ทั้งหลายอยู่เป็นนิตย์ ไฟ ๑๑ กองนั้น คือ รากะ โทสะ
โมหะ ขาติ ชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาส
พระผู้มีพระภาคทรงแสดงว่า เหตุที่สัตว์ทั้งหลายถูกไฟ ๑๑ กองนี้
เผา ก็เพราะถูกความมืดคืออวิชชาปกคลุมไว้ ดังนั้น จึงควรรีบ
แสวงหาดวงประทีปคือญฺญาน ไม่ควรประมาทยึดติดในร่างกายนี้ที่
เป็นรัง แห่งโรค มีแต่จะเก่าทรุดโทรมแตกสลายไป แต่ธรรมของ
สัตบุรุษ คือ โลกุตตรธรรม ๙ ประการ หาได้เก่าแก่ทรุดโทรมไปไม่